

ligt tillidsforhold i øvrigt. Denne del af bestemmelsen vil f.eks. kunne omfatte berigelseskriminalitet begået under misbrug af stilling i private ansættelsesforhold. Bestemmelsen vil efter omstændighederne også være anvendelig i andre sammenhænge, hvor gerningen er udvirket ved gerningsmandens misbrug af et særligt tillidsforhold, f.eks. ved vold mod et barn, der af forældrene er overladt i gerningsmandens varetægt.

§ 81, nr. 8, angiver som skærpende omstændighed, at gerningsmanden har fået en anden til at medvirke til gerningen ved tvang, svig eller udnyttelse af dennes unge alder eller betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold. Modstykket til denne bestemmelse er den foreslåede bestemmelse i § 82, nr. 6, hvorefter det i almindelighed skal indgå som formildende omstændighed, at gerningen er begået som følge af tvang, svig eller udnyttelse af gerningsmandens unge alder eller betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold.

Med »tvang« sigtes til tilfælde, hvor gerningsmanden får en anden til at medvirke til gerningen under anvendelse f.eks. af trusler om vold. Bestemmelsen vil typisk omfatte de former for tvang, som er kriminaliseret i straffelovens § 260, men bestemmelsen er ikke begrænset hertil. F.eks. vil også trusler om skade på gods af et omfang, der ikke opfylder kravet i § 260 om »betydelig skadex«, efter omstændighederne kunne føre til, at gerningen er udøvet ved tvang. »Svig« sigter til det forhold, at gerningsmanden formår en anden til at medvirke til gerningen ved mod bedre vidende at fremsætte urigtige udtalelser eller fortie sandheden. Den udviste svig kan både angå faktiske forhold, f.eks. værdien af effekter, som gerningsmanden ønsker den anden persons bistand til at stjæle, og retlige forhold, f.eks. at gerningen ikke er strafbar.

»Ung alder« sigter til personer, som ikke var fyldt 18 år, da gerningen blev udført, jf. den foreslåede bestemmelse i § 82, nr. 1. Afgrænsningen af »betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold« beror på en konkret vurdering. Vejledende for fortolkningen af disse udtryk er den praksis, som knytter sig til straffelovens § 282 om åger. For så vidt angår udtrykket »afhængighedsforhold« kan der også hentes vejledning i praksis om den hidtil gældende straffelovs § 84, stk. 1, nr. 5. I kravet om »udnyttelse« af ung alder, betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder mv. ligger, at der skal være årsagssammenhæng mellem tilstanden hos den anden person og dennes medvirken til at begå den strafbare

handling. Kravet om udnyttelse skal i øvrigt ses i lyset af bestemmelsens formål om gennem strafudmålingen at markere den øgede strafværdighed, som følger af, at gerningen er udvirket ved gerningsmandens misbrug af andres underlegenhed.

Efter § 81, nr. 9, skal det i almindelighed tillægges skærpende betydning, når gerningsmanden har udnyttet forurettedes værgeløse stilling. Denne bestemmelse sigter navnlig til kriminalitet, som begås over for udsatte persongrupper, f.eks. børn, handicappede og ældre personer. Som eksempel kan nævnes vold mod et spædbarn, salg af narkotika til små børn og tricktyveri, tasketyveri o. lign. over for ældre eller svagtsende personer. Bestemmelsen kan også være anvendelig i andre tilfælde, hvor omstændighederne bevirker, at forurettede er »værgeløse«. Som eksempel kan nævnes tyveri fra en bil, der som følge af færdselsuheld har måttet efterlades ulåst.

Efter § 81, nr. 10, er det i almindelighed en skærpende omstændighed, at gerningen er begået af en person, der udstår straf eller anden strafferetlig retsfølge af frihedsberøvende karakter.

I § 81, nr. 11, nævnes det forhold, at gerningen er begået af en tidligere indsat over for institutionen eller en person med ansættelse ved institutionen.

§ 81, nr. 10 og 11, skal ses i sammenhæng med forslaget om ophævelse af § 83, stk. 1 og 2, hvorefter straffen i dag kan forhøjes til det dobbelte, hvis en person, der udstår straf eller anden strafferetlig retsfølge af frihedsberøvende karakter begår en forbrydelse omfattet af §§ 119, 121, 141, 142, 180, 181, 237, 244-247, 252, 260, 261, 266 og 291, stk. 2. Formålet med disse bestemmelser er at præcisere, at det generelt efter omstændighederne kan tillægges skærpende betydning inden for den foreskrevne strafferamme, når forbrydelsen er begået af en person, der udstår straf mv., eller af en tidligere strafansøner. § 81, nr. 10, kan omfatte tilfælde, hvor kriminalitet er begået under udgang mv. fra institutionen (»orlov«), men bestemmelsen forudsættes i lighed med § 83, stk. 1, begrænset til handlinger rettet mod medindsatte, personer med tilknytning til institutionen eller mod institutionen eller dens ejendele, jf. herved Østre Landsrets dom, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1992, side 435. Om anden kriminalitet begået under afsoning skal tillægges skærpende betydning, beror på de almindelige regler om betydningen af, at gerningsmanden tidligere er straffet (gentagelse), jf. lovforslagets § 81, nr. 1.

§ 81, nr. 10 og 11, er i modsætning til den hidtil gældende § 83, stk. 1 og 2, ikke begrænset til bestemte forbrydelser, men kan f.eks. omfatte voldtægt, jf. straffelovens § 216, der begås af en indsat. Udtrykket